

Julita Furczyńska

Język polski. Klasa I LOW/po gimnazjum

19.03.2020.

Obraz świata pełnego sprzeczności w utworze „Epitafium Rzymowi” Mikołaja Sępa-Szarzyńskiego.

EPITAFIUM RZYMOWI

Ty, co Rzym wpośród Rzyma chcąc baczyć, pielgrzymie,
A wżdy baczyć nie możesz w samym Rzyma Rzymie,
Patrzaj na okrąg murów i w rum obrócone
Teatra i kościoły, i słupy stłuczone:
To są Rzym. Widzisz, jako miasta tak możnego
I trup szczęścia poważność wypuszcza pierwszego.
To miasto, świat zwalczywszy, i siebie zwalczyło,
By nic niezwalzonego od niego nie było.
Dziś w Rzymie zwyciężonym Rzym niezwyciężony
(To jest ciało w swym cieniu) leży pogrzebiony.
Wszystko się w nim zmieniło, sam trwa prócz odmiany
Tyber, z piaskiem do morza co bieży zmieszany.
Patrz, co Fortuna broi: to się popsowało,
Co było nieruchome; trwa, co się ruchało.

Polecenie: Dokonaj analizy wiersza M. Sępa – Szarzyńskiego, zwracając uwagę na zastosowane środki poetyckie i zawartą w nim wizję świata:

➔ Adresatem poetyckiej wypowiedzi jest pielgrzym („Ty, co...”, „Patrzaj...”, „Widzisz...”).

➔ Zabiegi artystyczne zastosowane w wierszu:

* liczne inwersje,

* powtórzenia,

* gromadzenie wyrazów pokrewnych lub podobnych brzmieniowo:

murów-rum

zwalczywszy-zwalczyło-niezwalzonego

zwyciężonym-niezwyciężony

zmieniło-odmiany

*antytezy- zestawienia wyrazów o przeciwnym znaczeniu (czasami ta przeciwstawność wynika dopiero z kontekstu, np. zmieniło-odmiany).

➔ Rzym został „odwrócony w rum”-owisko:

* zniszczone teatry, starożytne świątynie, kolumny,

* grzyby świadczą o wielkości miasta (zastosowanie inwersji „*trup szczęścia poważność wypuszcza pierwszego*”).

➔ Poetycki wywód zmierzający do paradoksów:

* miasto pokonało również siebie, by nie było nikogo, kogo nie udało się zwyciężyć,

* to zostało zniszczone, co wydawało się być trwałe, bo zbudowane z kamienia,

* „Rzym” nie równa się „Rzymowi”- to są dwa różne „Rzymy”: pielgrzymi przyjeżdżający do Wielkiego Miasta nie znajdują go w Rzymie, bo tego miasta nie ma.

➔ Z przeszłości, historii tworzonej ludzkimi rękami nie zostało nawet śladu („*w Rzymie zwyciężonym Rzym niezwykły leży pogrzebiony*”, tak jak „*ciało w swym cieniu*”).

➔ Sprzeczność między tym, co trwałe a tym, co zmienne („*Nieruchome-ruchało*”).

➔ Odwrócenie konwencji epitafium (utworu poetyckiego sławiącego zmarłego, odznaczającego się epigramatyczną zwięzłością i wyrazistością stylistyczną)- przewrotnie Szarzyński „grzebie” Rzym.

Wniosek: W wierszu przedstawiona została wizja „ludzkiego” świata (Rzym) podlegającego zniszczeniu, „*wydanego na łup*” Fortunie. Na świecie nie ma ładu i harmonii, nic nie stoi w miejscu, jest on pełen sprzeczności, paradoksów. Odbiciem tej rzeczywistości może być język poetycki Mikołaja Sępa – Szarzyńskiego - pełen skomplikowanych zabiegów artystycznych, gier słownych, inwersji, antytez.